

EGY KISTÉRSÉG PROBLÉMÁI MARKETING SZEMPONTBÓL

KIS MÁRIA

Vállalkozásszervezési és Ökonómiai Tanszék

ÖSSZEFOGLALÓ

A homokháti kistérség általános fejlesztésére 1994-ben tizenkét, gazdasági-, társadalmi szempontból és földrajzilag is koherens területet alkotó település önkormányzatának kezdeményezésére-megalakult a Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete.

A megállapodás azzal az általános céllal jött létre, hogy térségi szinten, az együttműködés előnyeit kihasználva olyan tervezés és fejlesztés valósuljon meg, amely valamennyi település számára biztosítja az összehangolt, következetes előrehaladást, tehát:

BEVEZETÉS

Mind a belső, tehát a helyi erőforrásokat, személyeket, mind a különböző segélyalapokat, támogatásokat, külső befektetőket csak akkor lehet mozgósítani, megpályázni, ha kellő megalapozottságú, konkrét tervek készülnek gazdasági, kulturális, oktatási, egészségügyi, környezetvédelmi és infrastrukturális vonatkozásban.

A települések a Duna-Tisza közén, Csongrád megye DNY-i részén helyezkednek el: Mórahalom, Ásotthalom, Rösztke, Ötömös, Rúzsá, Zákányszék, Domaszék, Pusztamérges, Üllés, Bordány, Zsombó, Forráskút.

Az érintett önkormányzatok felismerték, annak fontosságát, hogy az irányításuk alatt lévő homokhátsági terület valamennyi fejlesztési lehetőségét számbavegyék, és olyan konkrét rövid és hosszú távú fejlesztési projekteket dolgozzanak, illetve dolgoztassanak ki, amelyek megvalósításával:

- mozgósítani lehet a helyi erőket,
- külső támogatókat, befektetőket lehet szerezni, ill.
- állami- és külföldi segélyeket, valamint támogatásokat lehet megpályázni.

Stratégiai elvek, prioritások

Amikor egy térség fenntartható fejlődésének stratégiáját meg kell határozni, vagy a fejlesztési elképzelések közül ki kell választani a legelőnyösebb terveket, projekteket, tehát meg kell határozni a prioritásokat, akkor két alapvető dolgot kell mindenekelőtt felmérni:

- 1. Melyek a meglévő erőforrások ?*
- 2. Az adott térségben élők akarnak-e fejlődni, sorsukat megváltoztatni, hajlandók-e tevékenyen bekapcsolódni a tervek megvalósításába, illetve mi az ő jövőképük, mit tartanak ők a legfontosabbnak.*

Komoly hibának tartjuk olyan elvek megfogalmazását, amelyek reménybeli erőforrás átcsoportosításokra építenek: pl. Duna-Tisza csatorna megépítés, vagy kívülről akarnak ráerőszakolni olyan megoldásokat, amelyek életidegenek, a helyiek elképzeléseitől. Éppen ezért, az előbbieken megfogalmazott elveket vettük figyelembe, amikor meghatároztuk a főbb stratégiai elveket, és prioritásokat.

A térség nagyon kevés könnyen kiaknázzható és állandóan megújuló erőforrással rendelkezik. Tudomásul kell venni akkor is, ha az első pillanatban demoralizáló hatásúnak tűnik, hogy a térségnek szinte semmi versenyelőnye nincs a közeli Bács-Kiskun megyei és Csongrád megyei településekhez képest. A térség talaja alacsony termőképességű, tápanyagértékű, a csapadék kevés, eloszlása kedvezőtlen, nagy a tavaszi fagyveszély, az olaj és gázmezők feltártak, és rövid távon kimerülnek, nincs a területen vasút, a térséget elkerülik a nagy forgalmú európai jelentőségű tranzitutak, komoly turisztikai látványosság nincs, az ipar nem települt meg a térségben, az infrastruktúra jó indulattal is csak közepes, nincs felsőfokú, középfokú oktatási létesítmény a térségben, nagy kiterjedésű és lakossági részarányú tanyavilággal rendelkezik a térség. Évek óta csökken a talajvíz szintje, nagy az aszályveszély, rossz a lakosság körösszetétele. Nincsenek ipari hagyományok, jellegzetes folklór stb.

Vizsgálataink alapján a térségnek a következő meglévő, megújuló erőforrásai vannak:

- a homokvidék speciális adottságai, előnyei bizonyos növényi kultúrák termesztésére (burgonya, paprika, paradicsom, spárga, alma, szőlő, őszibarack, stb.),*
- a viszonylag érintetlen természeti környezet,*
- az országban itt a legmagasabb a napfényes órák száma (korai kitavaszkodás, késői kellemes ősz), tehát speciális éghajlati adottságok,*
- komoly termásvíz (hévíz) készlet,*
- határközelség (szerb határ) és többszáz éves kapcsolatok a határon túli vidékkel,*
- nagyvárosi közelség és többszáz éves kapcsolatos Szegeddel,*
- a térségben élő, tenniakaró, etnikailag egységes, vállalkozó szellemű, szorgalmas lakosság,*

- a többszáz éves mezőgazdasági és az utóbbi 50 év élelmiszeripari hagyományai és szakértelme.

Az a helyes, ha a fejlesztési, fejlődési stratégia középpontjában a helyi önkormányzatok, a települések polgármesterei állnak. Csak ők képesek a stratégiát véglegesíteni, ha kell a szükségszerű módosításokat végrehajtani, csak ők rendelkeznek a helyi közösségeket megmozgató szervező lehetőségekkel, erővel és tekintéllyel. Persze ha a fejlődés megindul, a legfontosabb projektek megvalósulnak, akkor majd időben félre kell állniuk, mert az önkormányzatoknak, a polgármestereknek "normális" viszonyok között a kötelező szolgáltatások, így az oktatás, a kultúra, az egészségügy, az egészséges ivóvíz biztosítása az igazi feladata. Egyenlőre azonban a stratégia meghatározó alapeleme, hogy a polgármestereknek, a települési önkormányzatoknak kell vezényelni, szervezni a fejlesztési projektek megvalósítását. Fontos, hogy az önkormányzatok, a polgármesterek rendelkezzenek a helyi viszonyokra adaptált, kidolgozott tervekkel, jóváhagyott rövid- és középtávú stratégiával, tehát "kottával, amelyből vezényelhetnek". Az is fontos, hogy alakítsanak ki egy szakértő csapatot, teamet a helyi és szegedi szakemberekből, illetve tanácsadó cégekből, akik segítik, állandóan véleményezik, kontrollálják munkájukat.

Ezen bevezető után a konkrét stratégiai alapelvek:

1. Meg kell állapítani a települések ideális nagyságát. Tehát azt a lakónépességi számot, amely 5, 10, 15 éves időtartamban jól illeszkedik a meglévő és adott, alapvető infrastrukturális lehetőségekhez, figyelembe véve a lakosság korösszetételét a várható vándorlási tendenciákat. Ez azért fontos, mert az ideálistól jelentősen eltérő lakosságszám és korösszetétel okozza a legfőbb problémát. A települések intézményei (oktatási, egészségügyi, stb.) és közműhálózata, egyéb létesítményei meghatározott lakosságszám és korösszetétel mellett képesek megfelelő szolgáltatást nyújtani. Az e fölött vagy ez alatti méret esetén, vagy újabb, jelentős fejlesztések válnak szükségessé, amelyek elvonják a forrásokat, vagy kihasználatlanságuk miatt nem üzemeltethetők gazdaságosan, tehát megint az adott források csökkennek. Több település küszködik jelenleg is azzal, hogy a meglévő intézményhálózathoz képest túl kicsi a lakosságszám. Pl. Pusztamérges, Ötömös, Mórahalom. Máshol ez pont fordítva van. Az ún. ideális lakosságszám, több időtávban való meghatározása után, ha az jelenleg nem áll fenn, intézkedéseket kell tenni ennek biztosítása érdekében. Tehát különböző eszközök bevetésével vagy ösztönözni kell a kívánatos lakossági réteg betelepését, (általában persze mindenütt ez a cél), vagy ennek az ellenkezőjére kell törekedni.
2. Biztosítani kell, hogy a települések megtartsák a fiatalokat. Ehhez magas szintű (a városi szinttel egyenértékű), alapfokú oktatási, egészségügyi, kulturális színvonalat és programokat kell megvalósítani, hogy azt a térségen élő fiatalok is igénybe tudják venni. Érdemes volna azt is megfontolni, hogy a meglévő oktatási intézményekben speciális szakirányban és szakmában középfokú oktatás is

beinduljon (különösen akkor, ha a tankötelezettség 18 évre kitolódik). A továbbtanuló fiatalokat olyan szakmaválasztásra kell ösztönözni, irányítani, amelyekre a végzés után elhelyezkedésük helyben biztosított.

3. Meg kell akadályozni környezetszennyező ipar betelepülését. Ugyanakkor el kell érni, hogy mindenki ismerje meg a környezetvédelem fontosságát, azt, hogy miért kell a környezetet megvédeni. Rá kell szorítani az önkormányzati intézményeket, az induló és működő vállalkozásokat, a polgárokat, hogy a legszigorúbban tartásuk be a környezetvédelmi előírásokat és szüntessék meg az esetleges környezetszennyezést.
4. El kell érni, hogy a meglévő erőforrásokat a legcélszerűbben, legtakarékosabban és igazságosan ne egymás rovására vegyék igénybe a felhasználók. (Talajvízkutakkal, víztárolókkal való vízkivétel, termásvíz felhasználása, csapadékvíz visszatartás, belvíz és csapadékvíz levezető csatornarendszer működtetése, stb..)
5. Tudatosan fel kell készülni arra az esetre, ha az ország EU-hoz csatlakozik. Erre előre fel kell készíteni a lakosságot a vállalkozókat, hogy kedvező lehetőségekkel azonnal élni tudjanak, míg kedvezőtlenek kivédésére álljon rendelkezésre megfelelő intézkedési terv, elképzelés. (Már most is láthatók és érzékelhetőek olyan folyamatok, amelyek arra utalnak, hogy a közösségen belüli országok vállalkozói- számítva arra, hogy az ország pár éven belül bekerül az EU-ba - hadállásokat foglalnak el a legígéretesebb területeken, megszerzik a legfontosabb erőforrásokat, hogy belépés esetén rendelkezni tudjanak felettük).
6. El kell érni, hogy a helyi és térségi infrastruktúra minél gyorsabban elérje a fejlett európai gazdaságok színvonalát. Vállalkozásokat becsalogatni, megtelepíteni, - amelyek biztosítják a települések fejlődését, - csak fejlett infrastruktúrával lehet. Törekedni kell arra, hogy az infrastrukturális beruházásokba a helyi vállalkozók és munkavállalók a lehető legnagyobb mértékig be tudjanak kapcsolódni.
7. Be kell kapcsolni a helyi-, és térségi stratégia kialakításába a lakosságot. Biztosítani kell, hogy a stratégiát véleményezzék és tevékenyen részt vegyenek benne. Csak így lehet biztosítani, hogy a jóváhagyott elképzeléseket is minden erővel támogassa és segítse a lakosság.
8. Már korábban szóltunk arról, hogy meggyőződésünk, hogy ebben a vizsgált homokhátsági térségben, ahol a kedvezőtlen adottságok, az elmaradottság, az alacsony alkalmazkodóképesség és a magas agrárnépesség a jellemző, sajátos agrárpolitikai megoldásokra van szükség, és ehhez az államnak komoly támogatásokat kell biztosítani.

IRODALOM

Csongrád megye hosszú távú területfejlesztési koncepciója (Terv) 1995. febr.
 Dankó L.: A regionális marketing alkalmazása a területfejlesztésben XXXIII.
 Közgazdászgyűlés Miskolc, 1995.
 Iparfejlesztés Csongrád megyében. UNIDO konferencia Szeged, 1995.

MARKETING PROBLEMS OF COUNTRY

M.KISS

University of Horticulture and Food Industry
 College of Food Industry
 H-6721 Szeged, P.O.Box 433

ABSTRACT

In 1994 the Association of Country Development in Small Regions of the local of "Homokhát" was founded because of the initiative of the local governments of twelve economically, socially and geographically corrected settlements in order to improve generally the south west part of the Country Csongrád.

The agreement has been concluded for that universal purpose to carry out - taking full advantage of cooperation - such planing improvement, wich can ensure coordinated and consistent progress for each settlements. Both internal like human resources, individuals and the several funds. support, external investments can be mobilized and applied for only if well - established, particular plans are drawn up regarding economic, educational, environmental and infrastructural aspect.